

Frihet under attack

Sverigedemokraterna och Putin

OLOF PALME
INTERNATIONAL
CENTER

TEXT: Mats Wingborg.

REDAKTÖRER: Dan Wergelius, Anna Wickman.

FORM: Erica Fahlström.

Producerad 2022

Olof Palmes Internationella Center 2022

Box 836 / Sveavägen 68, 101 36 Stockholm

Telefon: 08-677 57 70

E-post: info@palmecenter.se

www.palmecenter.se

Innehåll:

Orsaker till extrem position	s.4
Exempel på Putinvänligt agerande	s.5
Nutida oklarhet i synen på Putin	s.8
Röster om SD:s syn på Putin	s.10
Politiska slutsatser	s.12

Orsaker till extrem position

Fram till nyligen var SD riksdagens mest Putinvänliga parti. Det handlade om två saker. För det första fanns länge en strömning inom partiet som var uttryckligt Putinvänligt. Företrädare för denna strömning tog ofta intryck av högerradikala partier i Europa som beundrade Putin och det ryska styret, däribland Nationell Samling i Frankrike. För det andra ledde SD:s kritik av det ”vänster-liberala etablissemanget” till att många inom partiet uppfattade demokratiskt sinnade politiker i västvärlden som lika goda kålsupare som Putin, i stället blev de lika goda kålsupare. Denna inställning fanns kvar inom SD ända fram till den 24 februari 2022 då Ryssland invaderade Ukraina.

Exempel på Putinvänligt agerande

Det finns många exempel på att företrädare inom SD som tidigare varit en del av europeisk högerradikal rörelse som försvarat och ibland även beundrat det auktoritära ryska styret under Putin:

- Den dåvarande SD-riksdagsledamoten och distriktsordföranden i SD-Uppland, Pavel Gamov, åkte 2017 på en bjudresa till Moskva för att övervaka ett regionalval. Flygbiljetter och hotell betalades enligt Aftonbladet av en okänd, icke-statlig organisation med säte i Polen. Pavel Gamovs resa ledde till hård kritik. Däribland anklagades han av Kent Härstedt (S) för att gå ”Putin-regimens ärende”.^[1]
- SD:s tidigare ordförande i Nacka skrev flera hyllningar till Putin på Facebook. Expo avslöjade 2017 att SD-ordföranden bland annat skrivit: ”Putin, kom hit och avsätt vår landsförrädare till statsminister.”^[2]

Den tidigare SD-ordföranden i Nacka berömde vidare demokratin i Ryssland eftersom Putin har ”en folklig majoritet bakom sig” och konstaterade också att det ”ligger i Putins intresse att SD får inflytande, särskilt i försvarspolitiken”.

- SD fördömde den ryska annekteringen av Krim 2014, men i september samma år röstade SD:s företrädare i EU-parlamentet nej till ett samarbetsavtal med Ukraina. EU-parlamentet antog emellertid avtalet med stor majoritet, trots motståndet från högerradikala partier.^[3]
- SD:s företrädare har tidigare ofta intagit en Rysslandsvänlig linje i EU-parlamentet. Detta erkändes delvis av SD:s Mattias Karlsson som 2015 beskrev partiets agerande i parlamentet som ”problematiskt”.^[4] Karlsson skyller på att SD:s företrädare i EU-parlamentet haft små resurser och därför haft svårt att

[1] Habul, Kenan, SD-topp kritiserar för bjudresa till Ryssland, Aftonbladet, 14/9, 2017.

<https://www.aftonbladet.se/nyheter/samhalle/a/RLAIO/sd-topp-kritiserar-for-bjudresa-till-ryssland>

[2] Poohl, Daniel & Leman, Jonathan, Lokal SD-topp vädjar: ”Putin, kom hit och avsätt vår landsförrädare till statsminister”, Expo, 28/3, 2017. <https://expo.se/2017/03/lokal-sd-topp-vaedjar-putin-kom-hit-och-avsatt-var-landsfoerradare-till-statsminister>

[3] Larsmo, Ola, SD och andra högerpopulister har inte längre tillgång till en rysk ekokammare, DN, 16/3, 2022. <https://www.dn.se/kultur/ola-larsmo-sd-och-andra-hogerpopulister-har-inte-langre-tillgang-till-en-rysk-ekokammare/>

[4] Ekström, Johanna & Byström, Max, SD medger ”problematisk” hållning till Ryssland, SvD, 22/1, 2015. <https://www.svd.se/sd-medger-problematisk-hallning-till-ryssland>

ta ställning till alla ärenden på egen hand. Det har lett till att partiet i många frågor istället blivit tvungna att "följa Ukip", det vill säga det brittiska högerradikala partiet. Samma år följde SvD:s ledarsida upp hur SD röstade och kallade partiet för "Putins nyttiga idioter".[5] Året därpå, 2016, skriver Expressen om en intern SD-rapport som konstaterar att SD varit oförmöget att staka ut en egen linje i EU-parlamentet och därför istället systematiskt röstat som Ukip, ett av parlamentets mest proryska partier.[6]

- SD-riksdagsledamöterna Martin Kinnunen och Markus Wiechel uppträdde för den ryska statsägda nyhetskanalen Sputnik 2017 i samband med ett möte med den Putinallierade syriska regimen. Inslaget var, som Expo konstaterar, en del av propagandan mot västliga sanktioner.[7] De två SD-företrädarna försvarade sig med att de trots avrådan genomfört resan för att "skapa sig en bild av situationen" i landet.[8]

- Den tidigare SD-toppen Erik Almqvist var valobservatör i det konstitutionella valet på Krim 2020 efter den ryska ockupationen. I Sydsvenskan kallades Almqvist för "Putins gästabud".[9]

- Inför valet 2018 var Stefan Borg SD:s toppnamn i Hörby i Skåne. SD:s starke företrädare i Hörby i Skåne. Efter valet var tanken att han skulle bli partiets förste kommunstyrelseordförande i landet. Men strax efter valet meddelade Borg att han inte längre kandiderade till posten. Orsaken var att några av hans tidigare uttalanden fått uppmärksamhet. Ett av dessa gjorde han på Facebook när kommunen hissade en prideflagga under prideveckan 2017: "Allt för alla, inga gränser här, i Hörby ska alla inkluderas, alla ska känna stolthet, nekrofiler, pedofiler, koprofager, tidelagare – you name it!"[10] Ett annat uttalande han hade gjort på Facebook handlade om invandringen: "Våra barn blir av allt att döma den sista generationen som får leva i ett

[5] Gudmundson, Per, Är SD Putins nyttiga idioter?, SvD, 20/1, 2015. <https://www.svd.se/ar-sd-putins-nyttiga-idioter>

[6] Pöhl, Daniel, Ikonen som delar svensk extremhöger, Expo, 15/2018. <https://expo.se/ikonen-som-delar-svensk-extremhöger>

[7] Vergara, Daniel, Nationalismen tvingar in SD i det ryska hörnet, Expo, 23/2, 2022. <https://expo.se/2022/02/nationalismen-tvingar-sd-i-det-ryska-hornet>

[8] Ibid.

[9] Kniivilä, Kalle, Putins gästabud i pestens tid, Sydsvenskan, 3/7, 2020. <https://www.sydsvenskan.se/2020-07-03/putins-gastabud-i-pestens-tid>

[10] SVT, SD-toppen Stefan Borg hoppar av, osignerad, 2018-10-22. <https://www.SVT.se/nyheter/lokalt/skane/stefan-borg-sd-avgar>

[11] Ibid.

land med en svensk majoritet.”[11] Därutöver avslöjade tidningen Expo att han varit med i en prorysk grupp på Facebook som beskrivit Ryssland som ”stabiliserande och fredsskapande makt”. [12] Skandalerna ledde till att Borg avgick.

- Pseudonymen Egor Putilov skickade ut fejkade debattartiklar under sin tid som tjänstemän vid SD:s riksdagskansli. Senare började han arbeta som journalist men nekades 2018 ackreditering till riksdagen eftersom Säpo ansåg honom vara en ”säkerhetsrisk” på grund av misstänkta kontakter med rysk underrättelsetjänst. [13] Mycket har förblivit oklart kring ”affären Putilov”, det har inte lagts fram några bevis för att Putilov hade en utrikespolitisk agenda som styrdes av främmande makt. För SD har dock affären förblivit besvärande.

- Omkring 550 företrädare för höger radikala partier i Europa deltog på konferensen ”Development of Parlamentarism” i Moskva i juni 2018.

Bland deltagarna fanns den tidigare SDU-ordföranden Gustav Kasselstrand och den tidigare partiledaren för SD Mikael Jansson. Båda hade vid denna tidpunkt lämnat SD och anslutit sig till Alternativ för Sverige. Deras deltagande ger ändå en bild av vilka åsikter som nyligen funnits inom SD. Inledningstalare vid konferensen var Rysslands utrikesminister Sergej Lavrov. [14]

[11] Ibid.

[12] Vergara, Daniel, Borg (SD) var medlem i prorysk propagandagrupp, Expo, 2018-10-11.

<https://expo.se/2018/10/borg-sd-var-medlem-i-prorysk-propagandagrupp>

[13] Eriksson, Carl-Fredrik, Egor Putilov nekades pressackreditering till riksdagen, Expressen, 14/6, 2018.

<https://www.expressen.se/nyheter/egor-putilov-nekades-pressackreditering-till-riksdagen/> samt Häyrynen, Lotta Ilona, Moderaterna måste välja – Åkesson eller Biden. Sverigedemokraternas närhet till Putins Ryssland är väldokumenterad, Nya Mittens, 1/3, 2022. <https://nyamitten.se/2022/03/01/moderaterna-maste-valja-akesson-eller-biden/>

[14] Svensson, Niklas, SD-avhoppare på resa till Moskva för att möta andra nationalisterna, Expressen, 4/6, 2018. <https://www.expressen.se/nyheter/sd-avhoppare-pa-resa-till-moskva-for-att-mota-andra-nationalister/>

Nutida oklarhet i synen på Putin

De ovan beskrivna händelserna ligger några år tillbaka i tiden. Under senare år har ledningen inom SD agerat hårdare mot Putinvänliga företrädare inom partiet. Flera har uteslutits eller själva lämnat SD, däribland den ovan refererade tidigare SD-ordföranden i Nacka. Andra har blivit politiskt petade, däribland de tidigare representanterna i EU-parlamentet. Men det har knappast blivit helt rent. Visserligen har de mer extrema formerna av beundran för Putin trängts tillbaka, men uppfattningen att de vänster-liberala idealen är lika illa som Putins auktoritära åsikter har levt vidare ända till den ryska invasionen av Ukraina. Denna hållningslöshet har tagit sig flera uttryck:

- Under hösten 2021 uppträder Roger Richtoff, riksdagsledamot för SD, medlem i försvarsutskottet och vid den tiden försvarspolitisk talesperson för partiet, i det ryska propagandaorganet^[15] Russia Today (RT). Inte bara han utan flera ledande personer från SD har vid flera

tillfällen låtit sig intervjuas av RT. Däribland SD:s partisekreterare Richard Jomshof och partiledaren Jimmie Åkesson.

- Roger Richtoff har dessutom varit en återkommande gäst hos olika högerradikala webb-tv-kanaler, däribland Perspektiv TV som varit en kanal för att föra vidare den ryska statens propaganda. Den drivande personen på Perspektiv TV, Jesper Johansson, har tidigare arbetat med den högerextrema tidningen Nya tider.^[16]

- Det är inte bara SD-företrädare som låtit sig intervjuas i kanaler i ryska propagandakanaler. Även det omvända har skett, det vill säga att den ryska progandan använt material från SD. Inför valet 2018 släppte SD filmen ”Ett folk, ett parti”, där det påstås att den svenska socialdemokratin har rasistiska rötter. Den ryska statskontrollerade TV-kanalen Sputnik använde SD-filmen för att göra ett reportage om Sverige.^[17]

[15] Fleischer, Rasmus, Om ryska propagandamedier, EU:s strävan att blockera dessa och Östeuropas oklara plats på blockeringskartan, Copyriot, 13/3, 2022. <https://copyriot.se/2022/03/13/om-ryska-propagandamedier-eus-stravan-att-blockera-dessa-och-osteuropas-oklara-plats-pa-blockeringskartan/>

[16] Vergara, Daniel, SD avhandlar försvarspolitik på högerextrem sajt, Expo, 15/2, 2022. <https://expo.se/2022/02/sd-forsvarspolitik-pa-hogerextrem-sajt>

[17] Larsmo, Ola, SD och andra högerpopulister har inte längre tillgång till en rysk ekokammare, DN, 16/3, 2022. <https://www.dn.se/kultur/ola-larsmo-sd-och-andra-hogerpopulister-har-inte-langre-tillgang-till-en-rysk-ekokammare/>

Fram till nutid har denna växelverkan pågått. Både SD och den ryska propagandan har haft ett gemensamt syfte: Att framställa det ”vänster-liberala” Sverige som ett land i förfall.

- Måndagen den 14 februari röstade EU-parlamentet ja till ett akut finansiellt stöd till Ukraina i syfte att stärka landets motståndskraft. Vid tidpunkten fanns stora ryska militära trupper samlade nära Ukrainas norra gräns. Förslaget om stöd till Ukraina fick stor uppbackning i parlamentet, men SD:s tre ledamöter röstade nej. SD-parlamentarikern Charlie Weimers med motiveringen att det finns alltför omfattande korruption i Ukraina. Tio dagar senare inledde Putin invasionen av Ukraina. I efterhand har SD:s partiledning backat och förklarat att de röstade fel i EU-parlamentet.[18]

- Onsdagen den 16 februari 2022 tvekade Jimmie Åkesson inför att välja mellan Putin och Biden i SVT:s program 30-minuter.[19] Åkesson menade att det var omöjligt att göra ett sådan ställningstagande utan att

sätta in det i en kontext.[20] Åtta dagar senare inledde Putin invasionen av Ukraina. Därigenom fick Åkesson en tydlig kontext som han tidigare tyckte att han saknade.

- Den ovan nämnde Roger Richthoff, riksdagsledamot för SD och medlem i försvarsutskottet, delar den 20 mars ett videoklipp på Facebook. Videon innehåller rysk desinformation och påståenden om att Ryssland ”befriar det ukrainska folket efter åtta år av folkmord och etnisk rensning”. Agerandet resulterar i ett Roger Richthoff blir petad från SD:s riksdagslista och att ett utslutningsärende inleds. Det leder till att han självmant lämnar SD och blir politisk vild.[21]

[18] Lundgren, Peter, EU röstar ja till akut stöd till Ukraina – SD backar inte förslaget, Aftonbladet, 15/2, 2022. <https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/66vn08/europaparlamentet-alla-utom-sd-rostade-for-ukraina-stod>

[19] SVT, 30-minuter, Sverigedemokraternas partiledare Jimmie Åkesson intervjuas av Anders Holmberg, 16/2, 2022. <https://www.svtplay.se/video/34251150/30-minuter/30-minuter-sasong-3-jimmie-akesson-sd>

[20] Ibid.

[21] SD-politiker kritiseras efter Rysslandshyllning, TT, publicerat i bland annat DN, 29/3, 2022. <https://www.dn.se/sverige/sd-politiker-petas-efter-rysslandshyllning/> & Tanaka, Sofia, SD-ledamot lämnar partiet – blir politisk vild, DN, 30/3, 2022. <https://www.dn.se/sverige/richthoff-sd-tvingas-lamna-forsvarsutskottet/>

Röster om SD:s syn på Putin

Daniel Poohl, VD och ansvarig utgivare för tidskriften Expo:

”I Europa har flera högerradikala partier uttryckligt stöttat Putin. Inom SD har den opinion funnits med som en underström, främst på lägre nivåer inom partiet. Sedan uppfattar SD de liberala idéerna som en ideologisk motpol till den egna världsbilden. Det har bland annat lett till att Åkesson inte kunnat välja mellan Putin och Biden, men i det sammanhanget har det mer handlat om ett starkt motstånd mot Biden än om ett förtroende för Putin. Även i EU-parlamentet har vi sett hur SD hamnat på samma sida som Putinvänliga krafter. SD vill försvaga EU och det vill också den ryska makten.”

Tobias Hübinette, forskare, författare och expert på högerradikala partier:

”SD var länge ett Putinvänligt parti. Nu har detta blivit en akilleshäla för partiet inför den stundande valrörelsen. Inte minst kan frågan skada relationen till Moderaterna.”

Anna-Lena Lodenius, författare och expert på högerradikala partier:

”De högerradikala partier i Europa som uppfattat Ryssland som ett ideal har en lång förhistoria. En central tankegång har varit att västvärlden utvecklats i liberal riktning och blivit allt mer förtappat. Alternativet har varit ett Euroasien där Ryssland varit den starka aktören. Framför allt har Ryssland och Putin uppfattats som en motvikt. Sedan tror jag att de läst in saker i Putins retorik som inte stämmer. Putin är en opålitlig maktpolitiker som kan samarbeta med vem som helst bara det gynnar honom. Den agenda som många högerradikala i Europa läst in har i själva verket inte varit så tydlig.”

**Anna Sundström, generalsekreterare
för Palmecentret:**

"Palmecentret har stött den politiska oppositionen i Belarus. Men många av de personer vi haft kontakt med har tvingats att fly landet. Genom repression har kraven på demokrati och mänskliga rättigheter slagits ner. President Lukasjenko har använt våld för att säkra makten. Samtidigt har Belarus underordnat sig det auktoritära ryska styret. I Ukraina har våldet varit ännu mer brutalt. Rysk militär har angripit landet. I Putins ögon uppfattas ett självständigt civilt samhälle och frihet för media som ett hot mot den egna makten. Nu stödjer Palmecentret civila organisationer

och oberoende grupper i Ukraina som fortsätter att verka i landet trots den ryska attacken. Palmecentret har också under flera år drivit kampanjen 'Frihet i fara'. Syftet är att försvara demokratin och ta strid mot den auktoritära utveckling som sker i många länder. Ur detta perspektiv är det också avgörande att avslöja och kritisera krafter som fungerar som megafon för totalitära tendenser. Det handlar bland annat om att granska och kritisera SD:s utrikespolitik."

Politiska slutsatser

Idag gör SD sitt yttersta för att städa bort alla tecken på de tidigare Putinvänliga strömningar som funnits inom partiet. Under en lång period tillät partiledningen öppet Putinvänliga tongångar inom partiet. Även därefter har SD jämställt Putins auktoritära politik med det vänsterliberala etablissemangen – det ena har inte varit bättre än det andra. Det har lett till att SD i konkret politik ofta hamnat på samma sida som Putinvänliga krafter, exempelvis i Europaparlamentet.

SD:s hållning ger en föraning om vad det skulle innebära om SD fick ett ökat inflytande efter valet den 11 september 2022. SD är ett högerradikalt och auktoritärt parti. I flera av de kommuner där SD idag styr tillsammans med Moderater (och där KD och olika lokala partier också ofta finns med i koalitionen) försöker partiet ta kontroll över innehållet i kultur, folkbildning och offentlig förvaltning. I Hörby i Skåne, där SD styr tillsammans med Moderaterna, har hälften av de kommunala cheferna sagt upp sig därför att de ansett det omöjligt att bedriva en seriös förvaltning när klåfingriga SD-politiker lägger sig i vad som måste göras.

SD:s vacklande i utrikespolitiken och SD:s politik på hemmaplan hänger samman. Den auktoritära politiken går som en röd tråd både i utrikes- och inrikesfrågor. Efter valet den 11 september 2022 kan Sverige för första gången ha ett högerradikalt parti som fått ett rejält inflytande. Det är ett hot att ta på allvar.